

Національна академія державного управління
при Президентові України

Public Finance

Податки і податкова система

Леся Василівна Ільченко-Сюйва, к.держ.упр., доц.
доцент кафедри економічної політики,
к. 117, вул. Ежена Потье 20, Київ
тел. 456-93-57

Елементи оподаткування:

Основні:

- Об'єкт оподаткування
- Суб'єкт оподаткування
- Ставка оподаткування

Додаткові:

- Термін сплати
- Періодичність сплати
- Пільги

тощо.

Класифікація ставок оподаткування (податків за співвідношенням податок/дохід)

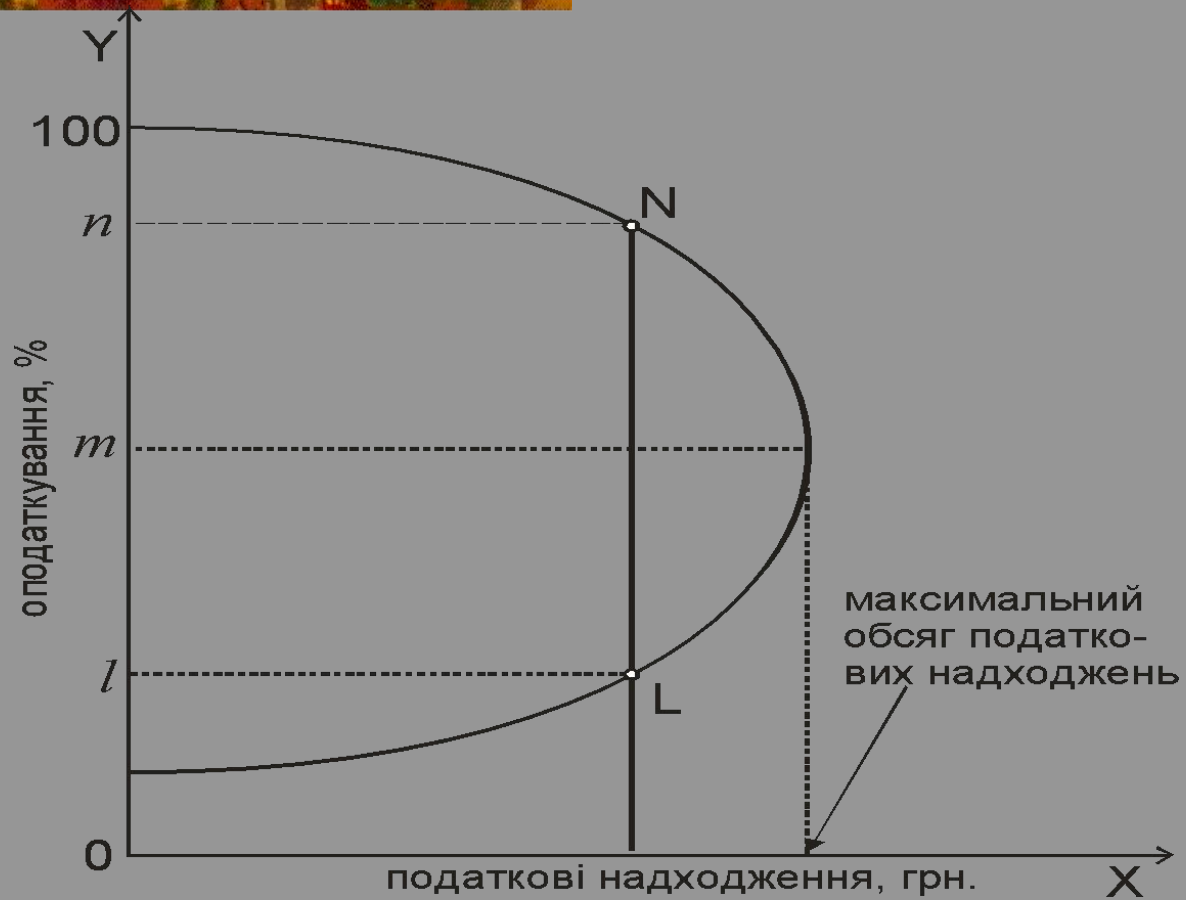
Тверді

Процентні

- Прогресивні
- Пропорційні
- Регресивні

$$ATR = \frac{T}{I} \times 100\%$$

Крива Лафера:

Класифікація податків за

- формою оподаткування
 - економічним змістом об'єкта оподаткування
 - рівнем встановлення
 - способом стягнення
 - порядком зарахування до бюджету
-

За формою:

- Прямі – податки, що сплачуються відповідно до величини одержуваного доходу (пр.: заробітна плата, прибуток, земля).
 - Непрямі – ті, в основі яких лежить зроблена витрата (пр.: куплений товар або послуга, у ціну яких включено суму податку).
-

Види прямого оподаткування

Особисті та реальні

Особисті –
визначаються для
кожного конкретного
платника

- подушний
- прибутковий
- майновий
- на спадщину та подарунки

Реальні – оподаткування
майна за зовнішніми
ознаками

- земельний
- домовий
- промисловий
- на грошовий капітал

Види непрямих податків

Поділяються відповідно до характеру торговельної діяльності

Внутрішня
пов'язана із
використанням:

- Акцизів
- Фіскальної монополії

Зовнішня
характеризується:

- Експортне мито
- Імпортне мито

Податок на додану вартість (ПДВ)

АКЦИЗ

Економічна сутність:

Фінансовий інструмент перерозподілу доходів між різними верствами населення та суб'єктами господарювання.

Встановлюється:

Як правило, у твердих сумах з одиниці товару

На сьогодні підакцизними товарами є:

- Тютюнові вироби;
 - Спирт етиловий та алкогольні вироби (+ солодове пиво);
 - Транспортні засоби;
 - Нафта та продукти нафтопереробки;
 - Ювелірні вироби
тощо...
-

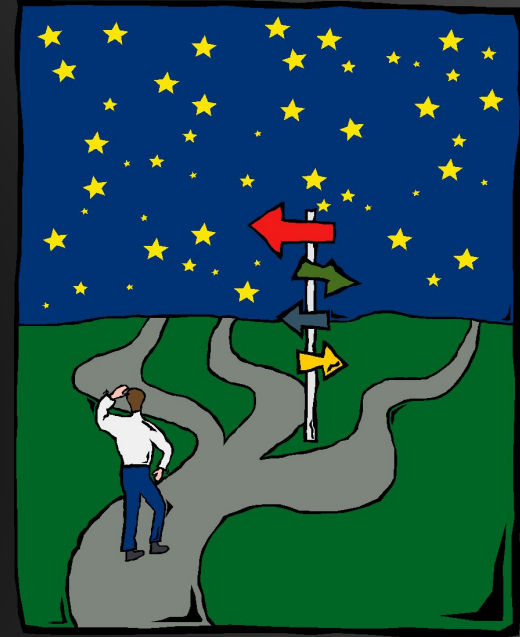
Податок на додану вартість

Є одним з різновидів універсальних акцизів

- Податок з продажу (опт та роздріб)
- Податок з обороту
- ПДВ

Переваги:

- Широка база оподаткування
- Стабільність бюджетних надходжень від сплати податку
- Універсальність полегшує обчислення і контроль
- Рівномірний розподіл між усіма суб'єктами підприємницької діяльності
- Зберігає переваги податку з обороту, але ліквідує головний недолік – кумулятивний ефект
- Наближення до прямого типу податку (з огляду на прогресивність оподаткування)

Податок на додану вартість

Недоліки:

Значний вплив на загальний рівень цін

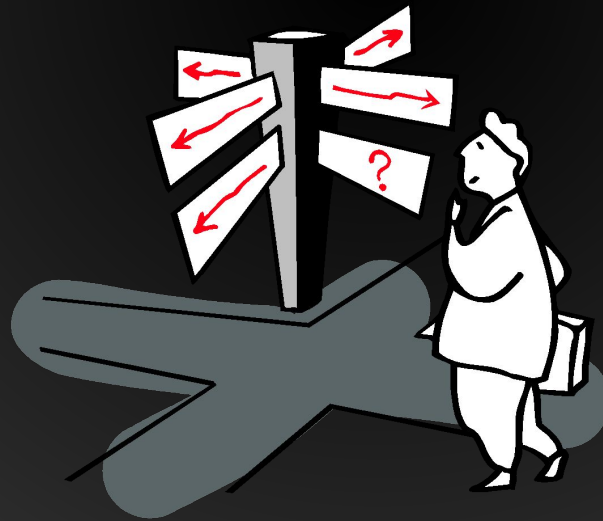

та

регресивність, особливо щодо малозабезпечених верств населення

МИТО

За видом торговельної діяльності –
переміщенні через митний кордон
(імпорт/ експорт)

МИТО

За методами обрахування:

1. **Адвалорне** (*“ad valore” – лат.*) – нараховується у % до митної вартості
 2. **Специфічне** – нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару
 3. **Комбіноване** – поєднує два попередніх
-

Класифікація податків за

- ~~формою оподаткування~~
 - економічним змістом об'єкта оподаткування
 - рівнем встановлення
 - способом стягнення
 - порядком зарахування до бюджету
-

Друга половина ХХ ст. ...

Цільові податки для фінансування соціальних гарантій (податки на соціальні гарантії)

- Освіта
 - Безпека
 - Охорона здоров'я
 - тощо
-

Функції податків:

- **Розподільча** — перерозподіл ВВП між державою, юридичними та фізичними особами.
 - **Фіскальна** — централізація частини ВВП у бюджеті на потреби суспільства.
 - **Регулююча** — вплив податків на діяльність їх платників.
-

Податкова система

сукупність податків та обов'язкових платежів, установлених у країні з метою поповнення доходної частини бюджетів різних рівнів

Податкова система (ПС) України

Оподаткування юридичних осіб

- ❑ Непрямі податки (пр.: ПДВ, акцизи, мито)
- ❑ Прямі податки (пр.: на прибуток, плата за майно тощо)
- ❑ Внески в держ.цільові фонди (пр.: пенсійний, соц.страх., зайнятості тощо)
- ❑ Інші податки, збори, платежі

Оподаткування фізичних осіб

- ❑ Податок на прибуток
- ❑ Податок на промисел
- ❑ Податок на землю
- ❑ Податок із власників транспортних засобів
- ❑ Мито, державний збір
- ❑ Пенсійний фонд
- ❑ Місцеві податки та збори

Принципи побудови ПС

- Стимулювання підприємницької діяльності й інвестиційної активності
- Обов'язковість
- Рівнозначність
- Пропорційність
- Недопущення вікової дискримінації
- Соціальна справедливість
- Стабільність
- Економічна обґрунтованість
- Рівномірність сплати податків
- Компетенція
- Єдиний підхід
- Доступність
- Стимулювання науково-технічного прогресу

Принципи організації ПС

Економічна ефективність

Адміністративна простота

Гнучкість

Політична відповідальність

Справедливість

Економічна ефективність

- Не повинна обмежувати можливостей заощаджень,
 - Не повинна впливати на поведінку індивіда,
 - Повинна бути неспотворюючою
-

Неспотворюючі податки

- *Паушальний податок* – залежить лише від незмінних характеристик (пр.: стаття)

Будь-який податок на товари або на дохід є спотворюючим

Спотворюючі податки є неефективними

Адміністративна простота

ПС повинна бути простою і відносно недорогою

- Прямі витрати
 - Непрямі витрати
-

Гнучкість

ПС здатна **швидко**, а в окремих випадках **автоматично**, реагувати на зміни економічних обставин

Політична відповідальність

Суб'єкти оподаткування переконані у доцільності своїх податкових виплат:

- Перевага тим податкам, суб'єкти яких відомі,
 - Зміни в оподаткуванні є результатом змін в законодавстві.
-

Справедливість

ДО ВСІХ ІНДИВІДІВ

- **Горизонтальна рівність** – немає диференціації за ознаками статі, раси, переконань
 - **Вертикальна рівність** – можуть і повинні сплачувати вищі податки (але... проблема визначення критеріїв оподаткування: платоспроможність, добробут, більша вигода від державних витрат)
 - **Міжвікова справедливість** – справа екологічних податків
-

Справедливість (прод.)

***Парето-ефективне оподаткування –
неможливо досягти вищого суспільного
добробуту не знизивши добробуту
іншого індивіда***

Літ-ра: Стігліц Дж. Економіка державного сектора (ст.
488-491, 577-581)

Основна ідея

Чим більший вибір податків, тим ширші можливості держави у проведенні податкової політики
(реалізація фіскальної та регуляторної функції)

Чинне законодавство:

- Конституція України
- Податковий кодекс
- Бюджетний кодекс
- Митний кодекс
- Закони щодо податків та зборів
- Закон України “Про місцеве самоврядування”
- Закон України “Про державний бюджет України на ...”

(~65)

Державна податкова адміністрація

[http:// www.sta.gov.ua](http://www.sta.gov.ua)

